

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Petra Průchy a soudců Mgr. Jany Brothánkové a JUDr. Tomáše Langáška v právní věci žalobce: **J. B.,** proti žalované: **Česká advokátní komora**, se sídlem Národní 16, Praha 1, proti rozhodnutí žalované ze dne 19. 4. 2016, č. j. 1138/16, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 6. 2016, č. j. 6 A 86/2016 – 40,

takto:

I. Návrh žalobce na ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti **se zamítá**.

II. Kasační stížnost **se zamítá.**

III. Žalobce **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

IV. Žalované **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **nepřiznává.**

Odůvodnění:

Podanou kasační stížností se žalobce domáhá zrušení v záhlaví označeného usnesení Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“) ze dne 29. 6. 2016, č. j. 6 A 86/2016 – 40 (dále jen „napadené usnesení“), jímž byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce z řad advokátů. Dále se domáhá toho, aby Nejvyšší správní soud rozhodl o advokátovi pro zastoupení u Ústavního soudu ve věci sp. zn. II. ÚS 1618/16, alternativně aby rozhodl, že u stěžovatele není nezbytně nutné, aby před Ústavním soudem musel být zastoupen advokátem.

V odůvodnění napadeného usnesení městský soud vyhodnotil rozhodné skutečnosti pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, v platném znění (dále jen „s. ř. s."), a dospěl k závěru, že nejsou dány zákonné podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Žalobce zjevně sdílí společnou domácnost s E. U., která ve svém vyjádření, jež žalobce soudu předložil, uvedla, že mu poskytuje přístřeší, stravu a občasné výdaje, z toho důvodu žalobce ani nepobírá dávky sociálního zabezpečení, přičemž její příjmy neuvedl ani na výzvu soudu. Dále žalobce nijak neosvědčil své tvrzené závazky, když nekonkrétně pouze uváděl, že má dluhy a že soudu neposkytne informaci o exekucích, vedených na jeho osobu. Soud tak nemohl vůbec posoudit, o jaké exekuce a v jaké výši se jedná, ani ověřit, jak tyto exekuce probíhají a jaký majetek byl případně v těchto řízeních zjištěn. Dále podle názoru městského soudu je návrh žalobce ve věci samé zjevně neúspěšný, neboť žalobce napadá správní rozhodnutí, kterým mu byl ustanoven k jeho žádosti zástupcem advokát. Žalobci tak bylo vyhověno, a proto žádná jeho veřejná subjektivní práva nemohla být dotčena, a podaná žaloba je tak pouze dalším podáním, kterým žalobce navyšuje počet soudních řízení bez racionálního důvodu. Vzhledem k tomu, že soud nepřiznal žalobci osvobození od soudních poplatků, není tak splněna podmínka pro ustanovení zástupce, a proto i tuto žádost zamítl.

Proti napadenému usnesení městského soudu podal žalobce (dále též „stěžovatel") kasační stížnost, v níž uvedl, že městský soud si vytvořil zástupný důvod pro odmítnutí osvobození od soudních poplatků, neboť do ustálené praxe soudů patří ověřování si informací, z čehož stěžovatel vycházel a zjištění požadovaných informací navrhl soudu z důvodu rychlejšího a průkaznějšího postupu při vyřizování žaloby. Pokud by totiž stěžovatel soudu vyhověl, popřel by své ztotožnění se s výroky Ústavního soudu učiněné např. v nálezu sp. zn. I. ÚS 22/10 k čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Pro osvobození od soudních poplatků má ze zákona stěžovatel povinnost pravdivě vyplnit prohlášení dle § 58 občanského soudního řádu. Pokud se soud domnívá, že některý z uvedených údajů je nepravdivý, pak má dostatek pravomocí, aby si sporný údaj prověřil, a to platí po celou dobu řízení. Prověřování informací se odehrává mimo dosah prověřovaného. Stěžovatel má za to, že si soud vytvořil zástupný důvod i pro zjevnou neúspěšnost. Racionální důvody byly stěžovatelem zcela dány v žalobě a soud se s nimi ve svém odmítnutí řádně nevypořádal. Prvním důvodem je zákonná legitimita zákona č. 120/2001 Sb., exekuční řád, podložená právním rozborem, druhým je střet zájmů ve správním řízení určeného advokáta. Ani s tímto tvrzením se soud řádně nevypořádal. Povinností stěžovatele není rozebírat se soudem svojí strategii řešení těžké životní situace. Je zcela zavádějící závěr soudu o zjevné neúspěšnosti žaloby, který stěžovatel vnímá jako svévolný. V ostatním stěžovatel odkazuje na svá podání pod sp. zn. 3 As 124/2016, 3 As 125/2016 a 6 As 137/2016. Stěžovatel má tedy za to, že napadeným usnesením došlo k zásahu do práva na spravedlivý proces a práva rovnosti účastníků. Stěžovatel navrhl zrušit napadené usnesení a současně rozhodnout o advokátovi pro zastupování u Ústavního soudu.

Nejvyšší správní soud nejprve zkoumal formální náležitosti kasační stížnosti a shledal, že kasační stížnost je podána včas, a je podána osobou oprávněnou, neboť stěžovatel byl účastníkem řízení, z něhož napadené usnesení vzešlo (§ 102 s. ř. s.).

K odkazu stěžovatele na podání, která učinil v jiných řízeních o kasačních stížnostech, Nejvyšší správní soud poznamenává, že dohledáváním argumentů za stěžovatele by porušil zásadu rovnosti stran a do jisté míry by nahrazoval činnost stěžovatele při formulaci námitek. Taková úloha Nejvyššímu správnímu soudu nepřísluší. Nejvyšší správní soud tedy přezkoumal napadené usnesení v mezích rozsahu a důvodů uplatněných v kasační stížnosti, kterou stěžovatel podal v této věci. Nejvyšší správní soud přitom zkoumal, zda napadené usnesení netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3, 4 s. ř. s.). Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že napadené usnesení takovými vadami netrpí a že kasační stížnost **není důvodná.**

Z usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, (všechna zde citovaná judikatura dostupná na www.nssoud.cz) vyplývá, že stěžovatel v případě podání kasační stížnosti proti usnesení, kterým byla zamítnuta jeho žádost o osvobození od soudních poplatků, není povinen platit soudní poplatek za kasační stížnost, a Nejvyšší správní soud proto nerozhodoval o jeho žádosti o osvobození od placení soudních poplatků. Stěžovatel rovněž není povinen nechat se v tomto řízení o kasační stížnosti zastoupit advokátem.

Stěžovatel Nejvyššímu správnímu soudu v kasační stížnosti navrhl, aby mu zástupce ustanovil, bude-li nezbytné zastoupení advokátem. Nejvyšší správní soud dílem s ohledem na formulaci tohoto požadavku a dále pak s ohledem na ustálenou judikaturu, v jejím ž smyslu není v řízení u Nejvyššího správního soudu o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu o zamítnutí návrhu na ustanovení zástupce žalobců důvodem pro odmítnutí kasační stížnosti nedostatek právního zastoupení (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41), zástupce stěžovateli neustanovoval, resp. jeho žádost o ustanovení zástupce zamítl.

Stěžovatel v kasační stížnosti současně požádal o ustanovení zástupce pro řízení před Ústavním soudem. K tomu Nejvyšší správní soud toliko uvádí, že toto Nejvyššímu správnímu soudu nepřísluší.

K samotnému přezkumu napadeného usnesení městského soudu Nejvyšší správní soud uvádí následující. Podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. platí, že účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li pro to zvlášť závažné důvody, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly. Přiznané osvobození se vztahuje i na řízení o kasační stížnosti.

Nejvyšší správní soud ze soudního spisu ověřil, že městský soud zaslal přípisem ze dne 25. 5. 2016, č. j. 6 A 86/2016-17, stěžovateli formulář „prohlášení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků“. Stěžovatel v prohlášení zaslaném městskému soudu uvedl, že sdílí domácnost s přítelkyní E. U. a jejím synem. Z prohlášení dále vyplývá, že „*životní minimum odebráno, neboť se E. U.*

stala společně posuzovanou osobou, když mě v květnu 2015 poskytla přístřeší, abych neskončil na ulici“ a dále „*majetkové poměry E. U. mně nejsou známy. Vím jen, že její finanční prostředky pokryjí základní potřeby.*“ Dále z prohlášení stěžovatele vyplynulo, že stěžovatel je „*institucionální dlužník, proti kterému jsou vedeny exekuce.*“ Má dluh na výživném. Z prohlášení E. U. ze dne 18. 5. 2016 plyne, že od května 2015 poskytuje stěžovateli přístřeší v bytě. Městský soud zaslal dne 10. 6. 2016 stěžovateli přípis, aby doplnil své vyjádření o skutečnosti proč a z jakého důvodu nepobírá žádné dávky v hmotné nouzi, když tvrdí, že mu byly odebrány z důvodu, že vede domácnost s E. U., zda s ní v současné době společnou domácnost vede, a kolik činí příjmy a výdaje takové domácnosti. Městský soud ho také vyzval, aby uvedl, z jakých prostředků hradí soudem stanovené výživné na své nezletilé děti a aby uvedl, jaké exekuce jsou proti němu vedeny. Stěžovatel přípisem ze dne 22. 6. 2016 městskému soudu sdělil, že E. U. ho v květnu 2015 přijala do své domácnosti, v žádném případě netvrdí, že s ní vede společnou domácnost. E. U. vůči němu nemá žádnou sdělovací povinnost o svých příjmech a výdajích, takže stěžovatel nemůže soudu vyhovět. Stěžovatel uvedl, že výživné hradit nemůže, protože má nulový příjem, a požadovanou statistiku exekučních řízení nevede. Stěžovatel navrhnul městskému soudu, aby si informace vyžádal u Exekutorské komory, případně u Okresního soudu v Šumperku a Městského soudu v Brně.

Nejvyšší správní soud přezkoumával závěry městského soudu a dospěl k závěru, že městský soud správně vyhodnotil, že v nyní posuzovaném případě nejsou dány podmínky pro osvobození od soudních poplatků. Z ustálené judikatury ve věcech osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce vyplývá, že soud nemůže zjišťovat skutečnosti rozhodné pro osvobození od soudních poplatků z úřední povinnosti, neboť zásada vyšetřovací se zde neuplatní (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 – 50, publ. pod č. 537/2005 Sb. NSS). Nedostatek finančních prostředků musí doložit sám žadatel. Pokud z uvedených údajů či obsahu spisu vyplývá, že jsou nevěrohodné, popř. neúplné, soud žádost zamítne. (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 8. 2009, č. j. 1 As 39/2009 - 88, publ. pod č. 1962/2010 Sb. NSS). Je na účastníku samém, aby soudu dostatečně konkrétně popsal své osobní a majetkové poměry a současně aby projevil zákonem požadovanou aktivitu a předložil (pokud možno současně se žádostí o osvobození) doklady prokazující jeho nemajetnost. Nesplní-li účastník tuto svou povinnost, soud výdělkové a majetkové možnosti sám z úřední povinnosti nezjišťuje (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50). Stěžovatel v nyní posuzovaném případě neposkytl městskému soudu dostatek informací, aby tento mohl posoudit jeho žádost o osvobození od soudních poplatků. Ani na výzvu soudu neuvedl příjmy a výdaje společné domácnosti, a nekonkretizoval exekuce, které jsou proti němu vedeny.

Podstatou ústavní stížnosti v nálezu Ústavního soudu ze dne 7. 4. 2010, sp. zn. I. ÚS 22/10, (dostupný na www.usoud.cz), na který stěžovatel odkazuje, byly námitky stěžovatelky ohledně postupu vrchního soudu, který, aniž by stěžovatelku vyzval k doplnění podání, posoudil jí předložené doklady o nemajetnosti jako nedostačující pro přiznání nároku na bezplatnou obhajobu, resp. náhradu nákladů ustanoveného obhájce státem. Ústavní soud v dané věci považoval za libovůli postup vrchního soudu, který apriorně vyloučil možnost uplatnění nároku na bezplatnou právní pomoc i ve stadiu po skončení trestního řízení a postupem porušujícím čl. 2 odst. 2 Listiny základních práv a

svobod nevyhověl návrhu stěžovatelky z důvodu neunesení důkazního břemene spočívajícího v nedoložení nevlastnictví a případných dalších listin, aniž by však stěžovatelku vyzval k jejich doplnění. V daném případě podle Ústavního soudu nebylo možné ani odhlédnout od skutečnosti, že v trestním řízení jako celku, tedy i při rozhodování o náhradě nákladů řízení, se uplatňuje zásada vyšetřovací. Nejvyšší správní soud k tomu konstatuje, že v nyní posuzované věci se nejednalo o obhajobu v trestním řízení, a z postupu městského soudu plyne, že stěžovatele vyzval k doplnění informací o exekucích, které jsou proti němu vedeny a k doplnění údajů o příjmech a výdajích společné domácnosti, ve které pobývá.

Pokud tedy stěžovatel tvrdí, že do ustálené praxe soudů patří ověřování si informací, Nejvyšší správní soud této kasační námitce nemohl přisvědčit. Jak plyne z výše uvedené judikatury, neúplnost tvrzení stěžovatele ohledně existence předpokladů pro osvobození od soudních poplatků vylučuje, aby bylo žádosti vyhověno, přičemž je na účastníkovi, aby doklady prokazující nemajetnost doložil. V nyní posuzovaném případě se nejednalo o případ, kdy by účastník nemohl splnit takovou povinnost, neboť soud ho vyzýval k doložení příjmů a výdajů domácnosti a doložení vedených exekucí, což jsou bezpochyby skutečnosti, které je stěžovatel schopen doložit. Nejvyšší správní soud proto uzavírá, že stěžovatel v řízení před městským soudem nedoložil dostatečným způsobem své výdělkové a majetkové poměry.

Pokud městský soud v napadeném usnesení dále uvedl, že podle jeho názoru je návrh ve věci samé zjevně neúspěšný, Nejvyšší správní soud konstatuje, že u stěžovatele nebyl splněn předpoklad pro osvobození od soudních poplatků z důvodu nedoložení jeho výdělkových a majetkových poměrů. Již z tohoto důvodu mu nebylo možné přiznat osvobození od soudních poplatků a to byl v předmětné věci také hlavní důvod pro rozhodnutí městského soudu. Ačkoliv zjevná neúspěšnost návrhu je také samostatným důvodem pro nepřiznání osvobození od soudních poplatků, v nyní posuzovaném případě to nebyl rozhodný důvod pro zamítnutí stěžovatelovy žádosti. Naopak se jednalo o vyjádření názoru městského soudu nad rámec rozhodovacího důvodu. Proto nepovažoval Nejvyšší správní soud za nezbytné přezkoumávat kasační námitky stěžovatele směřující do otázky zjevné neúspěšnosti žaloby, neboť ani v případě, že by dospěl k opačnému názoru než městský soud, nemělo by to vliv na správnost závěru o neosvobození od soudních poplatků z důvodu nedoložení majetkových poměrů. Jelikož u stěžovatele nebyl naplněn předpoklad, aby byl osvobozen od soudního poplatku, nemohl mu být ustanoven ani zástupce z řad advokátů.

Z uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji zamítl ve smyslu ustanovení § 110 odst. 1 s. ř. s. Jelikož stěžovatel nebyl v řízení úspěšný, nemá právo na náhradu nákladů řízení, které vynaložil (§ 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s.). Žalované žádné důvodně vynaložené náklady řízení nevznikly, žalované se proto náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti nepřiznává.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 16. srpna 2016

JUDr. Petr Průcha
předseda senátu